

Un federalista despistat

Els darrers anys el federalisme català ha patit una situació de pèrdua d'objectius, de desconcert, per acabar tancant-se a l'armari. Un procés que s'ha accentuat després de la darrera Diada Nacional en que sembla que ens trobem en un escenari de blancs i negres, o independència o no catalanitat. De fet, la manca d'aliats a Espanya i el seguit de patacades que rebem els catalans justifica el desconcert en que es troba el federalisme català, en que molts no sabem si continuar apostant per el projecte de relació agermanada amb els pobles veïns o optar per un estat independent.

La capacitat que té el nacionalisme català conservador (CiU) i els que els segueixen la seva dinàmica (l'actual direcció d'ERC) per fixar l'agenda del debat polític del país i en quins termes es tracten els temes, ha fet que les esquerres federalistes es trobin permanentment a remolc i en uns debats fixats en termes poc interessants per a un projecte progressista i federal. El debat s'ha donat deixant de banda l'eix esquerra-dreta per identificar un culpable de tot (Espanya), negant qualsevol responsabilitat de les polítiques aplicades a Catalunya decidides per la Generalitat o per diputats catalans a Madrid, obviant la correlació de forces o el model social, laboral i econòmic català.

El fracàs del procés de l'Estatut, sumat a l'ofensiva recentralitzadora de la dreta espanyola i la falta de suport des de les esquerres de l'estat (amb honroses excepcions puntuals, com la votació del grup parlamentari de l'Esquerra Plural per l'autodeterminació de Catalunya), ha deixat al federalisme català mancat d'aliats amb qui construir l'acord federal. Això ha portat a uns sectors a abandonar la idea de l'Espanya federal, a d'altres a no saber com avançar pel camí del federalisme i a uns tercers a moure's en el terreny del dubte.

Un cop esgotat l'encaix català en el model de l'Estat de les Autonomies sorgit de la Transició, es donà l'aposta per un nou Estatut d'Autonomia, entenent que era possible modificar les relacions amb Espanya unilateralment, és a dir, sense canviar el sistema polític espanyol. L'experiència ens ha demostrat que la drecera no ha funcionat i que no hi ha model federal sense canviar el règim espanyol i la seva cultura política.

El règim polític espanyol sorgit de la Transició dona senyals d'esgotament: la crisi de la monarquia, la caiguda del PSOE, tot el moviment dels indignats..., per tant estem en un moment en que és viable plantejar-se un canvi. Es pot optar per un canvi de règim entrant a buscar nous aliats per entrar en un procés constituent que a mig termini pugui permetre la federació o bé per canviar plenament d'estatus i independitzar-se.

La via independentista té l'avantatge que no depens del canvi de societat a Espanya, fet que molts federalistes catalans ja veuen molt difícil. Però cal ser molt conscient que liderats per CiU, no es qüestionarà el model de societat, ni el model econòmic, només es qüestionen les fronteres i qui decideix sobre els impostos. Apostar per la independència des del federalisme, suposa tenir molt clar que s'haurà de defensar la catalanitat com a quelcom plural, en llengües, sentiments identitaris i orígens, perquè correm el perill de deixar fora una bona part de la població. Si s'és capaç de no fracturar la societat, la via independentista té l'avantatge que permetrà disposar l'arc parlamentari i els moviments socials només al voltant de l'eix social, no dividint l'esquerra entre federalistes i independentistes, això pot suposar un salt qualitatiu.

La via d'optar pel canvi de règim és molt complicada però també molt interessant. Passa per buscar que a Espanya hi hagi un nou procés constituent, un cop les institucions i els acords de la transició han quedat caducs o simplement no s'han complert. Ens trobem en que la política entesa com fins ara es troba desprestigiada i el funcionament de les institucions està molt allunyat dels ciutadans. Cal buscar nous actors socials i polítics, fugint del règim bipartidista, amb noves

organitzacions i moviments, per assolir un canvi d'institucions i règim polític, per aprofundir en la democràcia en tots els aspectes (també l'econòmic), instaurar una república i canviar suficientment la cultura política per aconseguir un estat federal plurinacional.

Un nou procés constituent a Espanya és quelcom molt atractiu però no és immediat i, segurament, incloure l'aspecte nacional portaria temps, fet que el dificulta per a qui vol un canvi d'estatus ràpid per a Catalunya. Aquest procés no comptaria amb el suport dels poders fàctics del nostre país i dels que el representen amb els seus partits, perquè un canvi de règim en el que tindrien molt menys pes al apostar per la democràcia de debò; per contra, unes noves fronteres sense modificar cap altra cosa els permetria continuar aplicant el seu model econòmic i social.

El futur del federalisme català viu un debat obert on cap de les solucions és senzilla i plenament satisfactòria. En qualsevol cas s'ha de tenir clar que totes les solucions passen per l'exercici del dret a l'autodeterminació i per garantir una Catalunya plural i cohesionada pel que fa a la diversitat d'orígens, llengües i sentiments, fent entendre que totes i tots som catalans independentment de si som o no som independentistes.